K. A. Hermann a. 1885 välja kogu H.-i laule tiitliga »Põltsamaa end. õpet. E. H. laulud«.

Napiersky, Pred.-Lex. II; Inl. 1854, lk. 568; Keussler, Forts., lk. 85—86; Laulu ja mängu leht 1885, nr. 2. *P. B.*

HÖRSCHELMANN, Ferdinand Diedrich Nicolai, sünd. 21. XII 1833 Martna kirikuõpetaja pojana, õppis 1851—54 Tartus usuteadust, oli Sinalepas koduõpetajaks, 1858—75 Viljandi-Kõpu kirikuõpetajaks, 1875 alates Tartus tegeliku usuteaduse professor. Suri 20. I 1902. — H. on saksa allikaist eesti lugejale ümber töötanud mõned vaimuliku sisuga ja rahva keskel laialt loetud raamatud, kui ta Viljandis oli kirikuõpetajaks ja Eesti koolide katsujaks. Eesti keeles on H.-i sulest ilmunud: »Tulle ja wata! ehk Juhhataja ue Testamenti tundmisesse« (Tartus, 1866), kirikuajalooline jutustus: »Mattiias Zell . . .«, (Tallinnas, 1874) ja 5 tr. ilmunud: »Majapeegel. Kaheksa kõnet ristiinimese majaelust« (1875, ilmunud ka läti keeles). H.-i teaduslikest töist on tähtsaim »Andreas Knopken, d. Reformator Rigas« (1896).

V. Wittrock, F. H. (1903); Левицкій I, lk. 64—66; J. Frey, D. Theolog. Fakultät Dorpat-Jurjew (1905), 222 jj.; Ulmann, Mitt. 1902. *P. B.*

HÜNERSON, Jaan, politiline tegelane, sünd. 23. I 1882 Karksis Pärnumaal taluomaniku pojana, õppis aa. 1898—1903 Tartu reaalkoolis, oli 1903—04 vabatahtlikuna sõjaväes, millest tagavaraväelipnikuna lahkus. 1904. a. astus H. »Postimehe« toimetusse, kuid saadeti järgmise a. juulis Mandžuuria sõjaväljale, kust ta aga rahutegemise tõttu juba sama a. lõpul tagasi tuli. Selle järel oli H. uuesti »Postimehe« juures ajakirjanikuna tegev kuni 1906. a. sügiseni, mil ta Saksamaale läks põllundust õppima. H. lõpetas Bonn-Poppelsdorfi põllutöö-akadeemia põllunduse-osakonna ja tegi täiendava eksami kultuurtehnikas a. 1912. Ülikooli tööde vaheajal oli H. ajutiselt toimetanud »Põllutöölehte«. 1911. a. valiti ta selle alaliseks toimetajaks, mis ametis ta teotses kuni selle ajakirja seismajäämiseni a. 1918. 1914. a. mobiliseeriti H. sõjaväkke, kuid vabastati peagi tervislikel põhjusil. 1911. a. peale teotses H. Põhja-Liivimaa Põllumeeste-seltside Kesktoimkonna sekretärina, korraldades agronoomilist nõuandmist Lõuna-Eestis. Aa. 1912—18 oli H. õppejõuks Tartus ja Vahil korraldatud põllutöö- ja kontrollassistentide kursustel ja kuulus mõnd aega ka Tartu Põllumeeste Seltsi juhatusse. 1917. a. revolutsiooni järel kaldus H. eduerakonnast paremale poole ja asutas ühes teiste Põhja-Liivi põllumeeste-seltside tegelastega iseseisva põllumeeste politilise erakonna »Eesti Maarahva Liidu«, mille juhatuse esimehena ta energilist tegevust avaldas. Okupatsiooni ajal esines see liit võrdlemisi leplikult Saksa võimude suhtes, nii et ta 1918. a. aprillis loa sai oma häälekandjat »Maaliitu« välja andma hakata, mida sõjavälja-posti ja komandantuuride kaudu võidi levitada. Et viimane asjaolu rahva keskel tekitas umbusaldust liidu vastu, otsustati 1918. a. mais Tartus peetud liidu kongressil loobuda sääraseist »Maaliidu« levitamise viisidest. Samal kongressil otsustati lõpetada liit politilise erakonnana ja edaspidi teotseda ainult põllumeeste ametiühinguna. Okupatsioonivõimu langemise järel jätkas liit siiski politilist tegevust ja sattus ikka teravamasse vastollu J. Tõnissoni ja tema pooldajatega. 1919. ja 1920. a. organiseerisid maaliidu tegelased H.-iga eesotsas maal kohalikkude põllumeestekogude võrgu. 1920. a. septembris otsustas II üleriiklik põllumeeste kongress nõuda kogude liikmete lahkumist teistest erakondadest, mille tõttu kogude koondis, »Üleriiklik Põllumeeste Esitus« (asutatud 1921. a. märtsis) omandas politilise erakonna ilme. Nüüd lõpetas ülearuseks muutunud Eesti Maarahva Liit oma tegevuse. Sellest põllumeeste liikumisest võttis H. agarasti osa, olles Maarahva Liidu ja põllumeestekogude esindajaks Eesti seadusandlikes asutisis — Asutavas Kogus ja kõigis senistes Riigikogudes, a. 1920 peale »Maaliidu« asemel ellukutsutud »Kaja« toimetuse liikmeks, Üleriikliku Põllumeeste Esituse juhatusliikmeks jne. Selle kõrval toimetab H. 1920. a. peale põllumeeste kesk-seltside poolt asutatud ajakirja »Põllumeest«. H.-i sulest on ilmunud mõned agronoomilise sisuga brošüürid. *T.*

I.

IGNATI JAAK, vt. **JAAK.**

IGNATIUS, Michael (Ignati Mihkel), üks esimestest eesti kirjameestest XVIII a. s., oli Tartu-Maarja kiriku köster ja kohaliku vennastekoguduse tegelasi; lähemad elulooli-sed andmed puuduvad. Mõningaid teateid I.-e kohta leidub ühe teise Tartu vennastekoguduse tegelase A. Raudiali (vt.) kirjutatud saksakeelses autobiograafias. Selgub, et I. Tartu vennastekoguduses mõjuvat osa etendanud. Palvemaja puudumisel käidi koos I.-e juures. Vennastekoguduse tagakiusamise ajajärgul oli I. (arvat. a. 1743) lühemat aega vangistuses. — I. olevat ka tõlkinud Schuberti jutluseraamatu; sellest tõlkest trükiti mõned osad a. 1752 Eestimaa maanõuniku